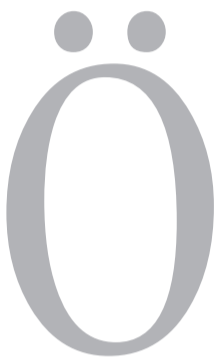

Victorné Erdős Eszter a drogos óvodásokról, a vérző családokról és a kis csomagokról

Ezüstfesték

Victorné Erdős Eszter harmincöt esztendeje foglalkozik szenvedélybetegekkel a református egyház keretein belül. Ma az ország egyik legnagyobb szakmai tapasztalattal és elméleti tudással felvértezett szakértőjeként ismert. Ezért talán meglepő, hogy az élet legsötétebb mélységeit megjárt kábítószer- és alkoholfüggő betegek megsegítésére a szeretet erejében találta meg a legmegfelelőbb gyógyterápiát.

■ TORKOS MATILD

n részt vett az új drogstratégia kidolgozásában. Mi lett a sorsa a tervezetnek?

– Nem tudom, én csak egy szakértő voltam, akit meghívtak a megalkotásába. Úgy hallottam, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium egységesíti a stratégiákat, így a drogstratégiát is átdolgozzák egy nemzeti stratégiákra készített protokoll alapján.

– Az új drogstratégia híján a régi van hatályban, amelyet ön is kritikusan értékelt több alkalommal is.

– Leginkább azért bíráltam, mert terjedős, nehezen érthető a szövegezése. Az új drogstratégiában minden benne van, ami benne volt az előzőben, csak az egész dropproblémát tágabb optikával nézi, és azt mondja: a droghasználatot nem lehet önmagában értelmezni, csak a lelki egészségen keresztül. Mert nem génhibás csecsemők válnak drogfüggővé, hanem azok, akik nem kapják meg azokat a dolgokat, amelyek szükségessé teszik a lelki egészségükhöz.

– Mikor kerülhet ma egy gyerek legkorábban kapcsolatba a droggal?

– Attól függ, milyen környezetben él. Ha állami gondozásban nevelkedik, a tapasztalataim szerint akár már kisiskolás, sőt óvodáskorban is.

– Vannak, akik családban élnek, mégis közülük sokan már 13 éves korukban használnak kábítószerrel...

– A család szerepe a legfontosabb. A drogozás kialakulásához sok minden hozzájárulhat, genetikai tényezők is. Már megtalálták a géntérképen azt a gént, amelyik a függőségekért felelős. A drogfüggő embereknek az agyuk másként működik. Enyhébb a dopamintermelésük, emiatt örömezésük csökken. Ezek depresszióra hajlamos emberek. A pszichés zavarok is hozzájárulhatnak a drogozás kialakulásához. Egy jó család képes ellensúlyozni a gyerek rossz pszichológiai státusát is. Ha valakinek enyhe személyiségzavara vagy pszichés sérülése van, vagy valamilyen szülési rendellenesség miatt gond van a mentális egészségével, akkor ezt egy harmóniában élő család képes ellensúlyozni. A bentlakásos drogterápiás otthonba került tíz drogosból kilenc biztos, hogy vérző családból jött. Vagy nincs is családja. Vagy szétrodevezett családból érkezett, ahol hiányzik az apa. Sok pszichés zavarnál az anya hiánya játszik szerepet. De a drogozásnál az apa hiánya a vezető ok. Aki meghalt, vagy más okból nincs jelen. A családban az apa az, aki az értékstruktúrát adja. Ő szabja meg a határt, a korlátokat, ő viszi a tekintélyt a személyiségbe, míg az anya a szeretetet. Vesztélyeztetettek lehetnek az úgynevezett patchworkcsaládok gyerekei is. Sok esetben három-négy korábbi házasságból áll össze egy ilyen család. Még a legromantikusabb kapcsolatot is hamar felémészti a hétköznapi gondjai, például hogy ki után honnan jön vagy éppen nem jön a gyerektartás. A mindennapos együttélésnél a konfliktushelyzetek miatt olyan agressziók szabadulnak fel, hogy egy idő után mindenki elkezd mindenkit gyűlölni. A gyerek úgy érzi, felesleges, minden bajnak ő az okozója. És megcsúsznak a szülők. Ráadásul mindez olyan fészkekben történik, ahol a gyerekeknek azt kellene éreznie legalább 18 éves koráig, hogy ez a fészkek érte van. Tapasztalatom szerint általában nem a hagyományos családokban történik meg, hogy a gyerek droghoz nyúl.

– Ön 1977 óta foglalkozik szenvedélybetegekkel, előbb csak önkéntesként, később hivatásszerűen. Emlékei szerint az azóta megélt társadalmi változások milyen hatással voltak a szenvedélybetegségek gyakoriságára?

– A hetvenes években másféle voltak a drogosok. Akkoriban a kábítószerzésnek volt a hippikultúrával rokon feelingje. Virágot a puskacsőre – hirdették. Volt ennek pacifista el-lenzéki, értelmiségi hangulata is. Valljuk be: ez inkább egyfajta sznobság. Nem voltak azért annyira erős intellektusú emberek már akkor sem a drogosok. Ha a hetvenes években lement valaki a Fiatal Művészek Klubjába, az Andrássy útra, akkor biztos lehetett abban, hogy tíz-húsz drogost mindig talál. Ők ott, a művésztszadalm peremén értelmezték magukat. Festettek, zenéltek, verseket írtak, trendi könyveket olvastak. Volt köztük olyan, aki Dosztojevszkijt hordott a táskájában. Aztán később rájöttem, hogy soha nem olvasta el azt a könyvet. Mégis volt tartása ennek a drogos szubkultúrának. Büszkén vallották, hogy ők soha nem bántanak senkit. Tényleg szelídek voltak. Egyszer egyikük azt mondta nekem: ők csak személyit meg ütlelet lopnak, a pénztárcámat nyugodtan kinn is hagyhatom, nem fogják elvenni.

– A terjesztés hogy történt a kezdeti időkben?

– Akkor még nem volt terjesztés. Receptet hamisítottak, és mindenféle morfinszármazékot szedtek. A baráti körökben természetesen megosztották egymással a kábítószerrel – ez ugye átadásnak minősülő cselekedet –, de a mai értelemben vett árusítás nem volt vagy elenyésző volt.

– Már akkor is előfordult, hogy valaki belehalt a túladagolásba?

– Ilyesmirel ritkán lehetett hallani. A hetvenes években volt egy srác a Moszkva téren, aki leöntötte magát ezüstfestékkel, és túladagolta magát. A nyolcvanas években, amikor a református egyházban elkezdődött a misszió, éppen azért hozta létre az egyház a bentlakásos drogterápiás otthonot, mert hároméves ambuláns szolgálatom alatt nyolcan meghaltak a klienseim közül. Volt, aki kiugrott a tizedikről. A mai napig nem tudom, hogy öngyilkos akart-e lenni, vagy csak egyszerűen az LSD hatására lépett ki az ablakon. Volt olyan, aki úgy betépett, elvágta a saját torkát... Az ő holtteste aztán egész kálváriát járt be, mert nem adta ki a patológiai intézet az egyháznak. Neki nem volt egyetlen hozzátartozója sem, és nem tudtuk, kinek szóljunk. Úgy gondoltuk, az egyház majd eltemeti. A holttest végül ott maradt a patológián, és az orvostanhallgatóké lett. Akkor ezt úgy intéztem el magamban, hogy végül is ez egy szép befejezése az életnek, ha már ilyen értelmetlenül halt meg. Legalább az

FOTÓ: FERLING ANDRÁS

egyetemisták tanulhatnak rajta, hogy mások életét megmenthessék. Szóval akkor is előfordultak túladagolások, de más volt a szubkultúra, nem volt ilyen erőszakos.

– Mikor durvult el a helyzet?

– A rendszerváltás után. Megjelentek a hivatásos terjesztők, a drogbárók Magyarországon is. Bár hivatalosan nem tudunk rólok.

– A betegek önöknek elmondják, honnan szereztek be az anyagot? Mit lehet tudni ezekről a terjesztőkről?

– Akik hozzánk kerülnek, azok kis halak. Ők nem tudják, kik a valódi mozgatók. És egyébként is mindenki, aki fogyasztóvá válik, bekerül a terjesztőhálózatba is, mert előbb-utóbb rákényszerül arra, hogy a saját adagját előteremtse. Ezért elkezd ő maga is terjeszteni. Mindenkinek van pár emberből álló ügyfélköre.

– Ebből finanszírozza a saját adagját?

– Ha nem finanszírozza is, a „felütéshez” szükséges az ügyfélkör. Ezt úgy kell elképzelni, hogy a heroint, kokaint pakettekben szétrakják, szétméri, és a nagy dílerek kiszerezéseketben szétosztják a kis dílereknek. Mondjuk tíz grammot adnak egy kis dílernek, és ebből ő negyedgrammos csomagokat állít elő, de kicsit felüti az anyagot. Tehát tesz hozzá egy kis porcukrot vagy egy kis lisztet, mert akkor a tíz gramm már tizenegy-tizenkettő lesz, attól függően, mennyire pofátlan, vagy mennyire van rászorulva. A terjesztéssel bejött a kemény bűnözés a drogos szubkultúrába. Majdnem minden évben van olyan kliens a drogrehabon, aki már embert is ölt.

– És ilyenkor mit tehet egy református lelkész?

– Amikor besétált az első kliensem, és elmesélte, hogy ő két embert is megölt, akkor azért pánikba estem. Rögtön állásfoglalást is kértem a minisztériumtól. Úgy éreztem, hogy ez már nekem is forró. És akkor azt az állásfoglalást kaptam, hogy nem vagyok köteles jelenteni, hiszen kórházként működünk. Csak akkor, ha államellenes vagy terrorcselekményről van szó. Később rájöttem, hogy teológiaiul is így helyes. Mert hol húzzam meg határt? Hiszen ez előtt is voltak kliensek, akik lányokat erőszakoltak meg, prostituáltakat futtattak. Össze is verték őket. Volt, aki nyugdíjas néninek tépte le a táskáját az utcán; volt, aki beszorított egy tízeves gyereket a sarokba a lépcsőházban, és elvette telefonját, farmerdzsekijét, márkás cipőjét – a rémült gyerek, miközben vetkőzött, bepisilt. És lehet, hogy ezután még tíz évig be fog pisilni. Nekem ezek a bűnök sem elfogadhatók. És akkor miért csak azt kellene jelentenem, aki megölt egy embert, vagy aki félholtra rugdosta a társát, vagy kivitte az erdőbe, hogy felgyújtsa...

– Lehetséges, hogy nem is a leszokás miatt jelentkezik valaki, hanem csak a bűntudó hatóság előtt akar elmenekülni?

– Nekünk nincs feljelentési kötelezettségünk. Ha lenne, mindenkit fel kellene jelentenünk. Tulajdonképpen az összes kliensem bűnöző. Vagy feljelentenek mindenkit, akkor nem segítők lennének, hanem rendőr. És nem tudnék változást elérni. A gyomlálás nem az én feladatomban, ezt majd Isten megteszi. Az állampolgárok nagy része is bűnös követ el: adót csal, nem vesz vonaljegyet a metróra, tilos helyen parkol. Én ezekkel a szenvedélybetegekkel együtt érzek, a sérültségük felől közelítek feléjük. De nem vagyok a cinkosuk. Ha valakit a rendőrség keres, bárkit kiadok, hiszen a büntetés alól nem mentesít a terápia. De én a segítőtje vagyok. És ha tárgyalásra vagy kihallgatásra hívják, akkor azt mondom neki: „Milyen jó, hogy jött ez az idézés, most akkor életedben először nem fogsz elfutni. Elmegyünk, de nem vagy egyedül, mert én vagy egyik kollégám veled megyünk, és az érdekképviseletet ellátjuk.” Ez nem jelent cinkosságot. De mivel neki nincs ügyvédje, mi segítjük. Érzelmileg biztosságot adunk, támogatjuk őt, akkor is, ha elítélik. Vannak olyan volt klienseink, akik börtönbe kerülnek, de mi őket sem hagyjuk magukra, támogatjuk, akármeddig tart is a büntetésük. Havonta zsebpénzt adunk nekik, rendszeresen látogatjuk őket, levelezünk velük. Több kliensünk is van, aki a börtönben is talpon tudott maradni. Olyan egykori kliensünk is, aki a börtön után a munkatársunk lett. Ma református háttérű alapítványnál segítőként dolgozik.

– Mi lett a kétszeres gyilkos sorsa?

– Meghalt. Egy kommandós üldözésben kiugrott az ablakon. Egy másik kliensünk viszont, aki szintén embert ölt, később felépült, ma felesége van. Mi mindenkinek megmondjuk, hogy nem tudjuk feloldozni a bűne alól, és se azt nem tudjuk tanácsolni neki, hogy adja fel magát, se azt, hogy csak Istentől kérjen bocsánatot. Mi a klienseinket nem bűnös embernek, hanem sérültnak látjuk. De ezzel nem azt mondjuk nekik, hogy nem bűnösök, ennek megítélése nem a mi kompetenciánk.

– De itt mégiscsak életellenes bűncselekményekről van szó!

– Az életellenes bűncselekménynek ő maga is az áldozata. Aki bemegy egy halálsorra, szerencsére Magyarországon nincs ilyen, és elbeszélget az elítéltekkel, az rá fog erre jönni. Úgy nőttek fel, annyi fájdalommal hordoznak, hogy ha valaki regényt írna az életükről, rájönne, hogy az ő életük nem is végződhettek volna másképpen. Ahhoz kellett volna nagy kegyelem – és itt visszatérünk drogstratégiánk lényegéhez, a lelki egészséghez –, hogy ne ide kerüljenek. Mert akit baltával kergettek otthon, akit születése óta ütlegelt az apja, akit a falhoz csapkodtak, és nem kapott soha vacsorát, de az anyja a szobájában fogadta a klienseit, annak nagyon nehéz megőriznie lelki egészségét. Isten, azt hiszem, a bűnt elítéli, a bűnöst pedig megmenti. Ezt próbáljuk mi is tenni.

– Korábban azt nyilatkozta, hogy a marihuána sok tekintetben veszélyesebb drog, mint a heroin.

– A heroin azért veszélyes, mert nagyon sok a túladagolás. Ha valaki dílert vált, vagy véletlenül máshogyan felütött anyagot használ, könnyen a túlvilágon találhatja magát. A drogosok a heroinnak azért emelik folyamatosan az adagját, mert egy idő után nem hat a korábbi mennyiség. Ha valakinek sikerült leszoknia, és tiszta lesz, ám egy idő után újra heroinhoz nyúl, és belövi a régi adagját, az halálos dózissá válhat számára. A marihuánától nem lehet meghalni túladagolásban, ezért mondják rá, hogy könnyű drog. Ha egy heroinfüggő leszokik, akkor elmehet egyetemre is tanulni, akár egyetemi tanárrá is válhat. Képes újraprendezni az életét, testileg is, szellemileg is felépülhet. Ezzel szemben a marihuána a rövid távú memóriát roncsolja, amely a tanulásához szükséges. Ezért a füvesek elmaradnak a tanulásban, gyakran kimaradnak az iskolából. A marihuána ráadásul aktiválja azokat a pszichopatológiai mentális zavarokat, amelyek latens módon benne vannak a személyiségben. A skizofréniát például nagyon szereti aktiválni a marihuána. Sok ilyen gyereket láttam.